

20. Тимофеев В.П. Лесные культуры лиственницы. – М.: Лесн. пром-сть, 1977. – 215 с.
21. Уткин А.И. Биологическая продуктивность лесов (методы изучения и результаты)/ Сб.: Итоги науки и техники. Сер. "Лесоведение и лесоводство". М.: ВИНТИ, 1975. – Т.1. – С. 9-189.
22. Якушев Б.И. Электрометрический способ оценки массы подземных органов растений. – Минск: АН БССР/ Доклады АН БССР. – 1972. – Том XVI. – № 9. – С. 848-850.
23. Boden F. Die Lärche, ihr leichter und sicherer Anbau im Mittel- und Norddeutschland durch die erfolgreiche Bekämpfung des Lärchenkrebs. – Leipzig. 1889.
24. Dengler A., Röhrig E. Waldbau auf ökologischer Grundlage. – Hamburg und Berlin: Verlag Paul Parey, 1980. Bd.1. S. 151-156, 140-150, 174-179.
25. Gower S.T., Richards J.N. Larches: Deciduous Conifers in an Evergreen World// Bioscience. 1990. № 11. P. 818-826.
26. Lang R. Der Standort der Lärche innerhalb und außerhalb ihres natürlichen Verbreitungsgebietes// Forstwis. Centralblat. Berlin. 1932. S. 15-56.
27. Rubner K. Beiträge zur Verbreitung und waldbaulichen Behandlung der Lärche// Tharandter forstliches Jahrbuch. 1931. S. 153-210.
28. Schoch O. Untersuchungen über die Stockraumbewurzelung verschiedener Baumarten im Gebit der oberschwäbischen Jung- und Altmörene// Standort, Wald und Waldwirtschaft in Oberschwaben. – Stuttgart. 1964. S. 93-148.
29. Strohschneider I. Ein Blick in den "unterirdischen" Wald// Österr. Forstztg. 1991. № 2. S. 31-34.

УДК630*5

Асист. Ю.Й. Каганяк, канд. с.-г. наук – УкрДЛТУ

ЧАСТКА ДЕРЕВНИХ ЛІСОРЕСУРСІВ, ЗАГОТОВЛЕНИХ ІЗ ВИБРАНОЇ ЧАСТИНИ, У ЗАГАЛЬНІЙ ВАРТОСТІ ДЕРЕВОСТАНУ

Розраховано таксову вартість для вибраної та ростучої частин деревостану сосни у свіжому суборі. Проаналізовано питому вагу таксової вартості структурних частин у загальній вартості деревостану. Показано динаміку таксової вартості сортиментів структурних частин соснового деревостану.

Ju. Kaganyak – USUFWT

The share of woods forests resources, that are lay in from selected part, in general cost of foreststand

The taxation cost for selected and growing parts of pine forest stand in the fresh relatively poor conditions was calculated. The specific weight of taxation cost of structure parts in general cost of forest stand was analyses. The dynamics of taxation cost of kind sorts structures parts of pine forest stand was showed.

Розвиток лісової галузі та, зокрема, лісового господарства потребує поступового переходу до принципово нових економічних підходів. Для ефективного функціонування галузі, крім забезпечення спеціальною нормативно-довідковою інформацією, необхідно проводити економічну оцінку об'єкту господарювання.

Облік деревних лісоресурсів таксаційними методами дає змогу отримати кількісну та якісну характеристики, але не дає підстав для прийняття правильних об'єктивних рішень щодо планування лісогосподарських заходів. На необхідність використання економічних критеріїв наголошувалося ще в час зародження лісовпорядкування [3].

В лісогосподарській практиці прийнято попри обрахунок об'ємотвірних показників та сортиментної структури деревостану проводити матеріально-грошову оцінку. Вирахувана, так звана, якісна цифра є основою для розрахунку віку фінансової та економічної стиглостей.

Необхідність врахування економічного чинника під час прийняття рішень на різних етапах ведення лісового господарства та заготівлі лісових ресурсів породжує потребу в детальному вивченні продуктивності різних структурних частин деревостану та їх питомої ваги в загальній вартості лісопродукції (в даному випадку деревній).

Для виявлення особливостей сортиментної структури культур сосни в свіжому суборі використано 9 тимчасових таксаційних пробних площ в діапазоні віку 15-131 років. Деревостан поділено на дві структурні частини – залишену та вибрану.

Основні таксаційні показники розраховано згідно зі загальноприйнятими в лісовій таксації методиками відносно виділених структурних одиниць деревостану, а результати подано в табл. 1.

Табл. 1. Таксаційна характеристика структурних частин соснового деревостану в свіжому суборі

Вік	Середній діаметр, см			Середня висота, м			Запас в корі, м ³ /га		
	деревостану	залишеної частини	вибраної частини	деревостану	залишеної частини	вибраної частини	деревостану	залишеної частини	вибраної частини
15	7,4	7,7	5,3	6,8	6,9	5,9	61	56	5
18	8,3	8,4	5,9	8,3	8,3	7,6	130	126	5
19	7,6	9,1	4,2	8,9	9,3	7,1	144	130	15
41	18,9	19,8	12,5	19,2	19,5	16,6	346	324	22
43	16,3	16,6	12,8	19,2	19,3	17,7	414	392	22
50	22,3	22,6	13,0	20,9	21,0	15,6	348	344	3
60	22,8	23,3	18,0	24,6	24,7	22,8	443	417	26
84	35,4	35,4		29,1	29,1		643	643	
131	46,3	46,3		30,0	30,0		547	547	

Таксаційні показники вибраної частини характеризуються нижчим рангом, ніж залишеної частини або деревостану в цілому. Вибірка вибраної частини формується за рахунок вилучення дерев із нижньої частини намету. Відсталі екземпляри є джерелом додаткових надходжень деревини. В стиглому віці деревостан складається лише із залишеної частини.

На основі матеріалів пробних площ проведено сортиментацію залишеної та вибраної частин соснового деревостану. Для цієї мети використано сортиментні таблиці. В деревостанах віком 15-60 років сортиментацію запасу проведено на основі нормативу [1], а для деревостанів віком 70-130 років використано норматив [2].

Таксову вартість запасу деревостану розраховано загальноприйнятим способом, використовуючи розцінки 1997 року [4]. Результати матеріально-грошової оцінки ростучої частини деревостану подано в табл. 2, вибраної частини – в табл. 3.

Табл. 2. Таксова вартість сортиментів, заготовлених із ростучої частини культур сосни свіжого субору

Вік	Ділова деревина				Дров'яна деревина	Відходи
	крупна	середня	дрібна	разом		
15	0,00	0,00	0,00	0,00	45,01	0,00
18	0,00	0,00	584,71	584,71	793,01	6,01
19	0,00	4,15	643,67	647,82	578,95	6,38
41	80,51	1689,59	678,72	2448,82	36,86	12,24
43	0,00	1376,92	1188,74	2565,67	98,32	14,22
50	528,35	1776,95	201,73	2507,03	49,25	11,37
60	204,20	2960,79	241,89	3406,88	21,22	14,55
84	3807,24	1689,22	12,16	5508,61	48,12	20,52
131	4441,59	655,84	0,94	5098,36	17,23	17,81

Зростання вартості ростучої частини деревостану сосни в динаміці відбувається за рахунок підвищення питомої ваги крупної ділової деревини та зменшення – дров'яної.

Табл. 3. Таксова вартість сортиментів, заготовлених із вибраної частини культур сосни свіжого субору

Вік	Ділова деревина				Дров'яна деревина	Відходи
	крупна	середня	дрібна	разом		
15	0,00	0,00	0,00	0,00	3,66	0,00
18	0,00	0,00	16,70	16,70	105,57	0,22
19	0,00	0,00	24,86	24,86	367,98	0,43
41	0,00	11,68	107,83	119,51	13,81	0,82
43	0,00	13,54	32,97	46,51	15,20	0,30
50	0,00	0,00	0,00	0,00	2,70	0,00
60	0,00	91,23	37,85	129,08	9,50	0,61
84	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
131	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Підвищення рентабельності доглядових рубань в період інтенсивного росту та розвитку деревостану відбувається за рахунок заготівлі дрібної ділової та дров'яної деревини з домінуванням в загальній вартості дров'яної (табл. 2).

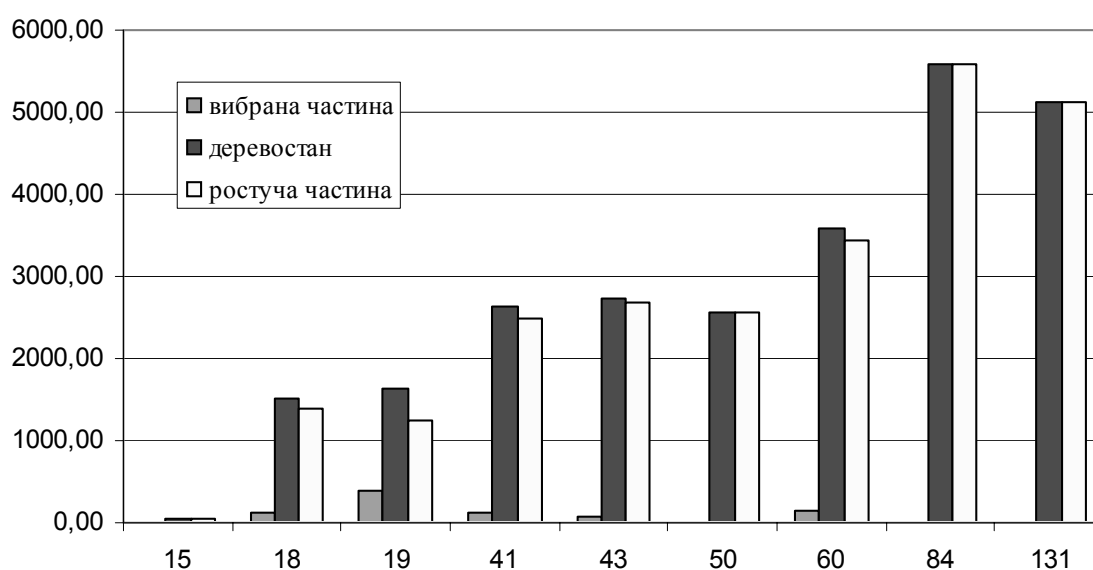
В період стабільного росту деревостану дисбаланс вартості деревини зміщується в сторону середньої та дрібної ділової деревини (табл. 3). Вказані сортименти мають абсолютну перевагу по вартості заготовленого запасу.

Аналіз економічного показника соснового деревостану у свіжому суборі в динаміці вказує на його тісний зв'язок із зростанням величини об'ємних таксаційних показників. Вартість стиглого деревостану зростає більше, ніж в 100 раз, порівняно з молодняками першої групи (табл. 4).

Подана в таблиці 4 динаміка часток вартості запасу ростучої та вибраної частини відносно всього деревостану дозволяє стверджувати, що точна оцінка деревини, отриманої внаслідок доглядових рубань є необхідною. Питома вага отриманого ресурсу змінюється від 3 % до 24 % від вартості усього деревостану. На рисунку 1 наочно показано співвідношення таксової вартості вибраної та ростучої частин, а також деревостану в цілому.

Табл. 4. *Питома вага таксової вартості деревних лісоресурсів, заготовлених із ростучої та вибраної частин деревостану сосни свіжого субору*

Вік	Ростуча частина		Вибрана частина		Вартість деревостану, грн.
	загальна вартість, грн.	частка в деревостані, %	загальна вартість, грн.	частка в деревостані, %	
15	45,01	92,5	3,66	7,5	48,67
18	1383,72	91,9	122,48	8,1	1506,20
19	1233,15	75,8	393,27	24,2	1626,42
41	2497,92	94,9	134,14	5,1	2632,06
43	2678,21	97,7	62,00	2,3	2740,21
50	2567,65	99,9	2,70	0,1	2570,35
60	3442,66	96,1	139,19	3,9	3581,85
84	5577,25	100,0	0,00	0,0	5577,25
131	5133,40	100,0	0,00	0,0	5133,40

Рис. 1. *Динаміка таксової вартості (грн.) структурних частин деревостану сосни в свіжому суборі*

Висновки. Подані результати розрахунку таксової вартості структурних частин соснового деревостану показують на істотні відмінності між ними в динаміці. Питома вага сортиментів постійно змінюється з віком і є різною в ростучій та вибраній частинах.

Таксаційна оцінка запасу вибраної частини з виділенням сортиментної структури дає змогу повніше врахувати вартість деревостану в різному віці. Облік запасу вибраної частини для деревостанів сосни в свіжому суборі підвищує загальну таксову вартість приблизно на 3-24 %.

В умовах інтенсивного лісового господарства розробка таксаційних нормативів для вибраної частини деревостану дає змогу більш повніше оцінювати лісоресурсний потенціал лісового фонду України.

Література

1. Сортиментные таблицы для таксации молодняков и средневозрастных древостоев. К.: изд. УСХА, 1993. – С. 462.
2. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню. К.: "Урожай", 1984. – С. 630.

3. Орлов М.М. Лесоустройство. Т.1. Элементы лесного хозяйства. Л.: изд. журн. "Лесное Хозяйство, Лесопромышленность и Топливо", 1927. – С. 428.

4. Такси на деревину лісових порід, що відпускаються на пні, і на живицю. – Постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.1997 р., № 44. – 11 с.

УДК 630*587.5

Ст. наук. співр. І.В. Рижак, канд. с.-г. наук – Природний заповідник "Розточчя";
ст. викл. О.Г. Часковський, канд. с.-г. наук – УкрДЛТУ

ДИСТАНЦІЙНІ МЕТОДИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ БІОТОПІВ ФАУНИ (НА ПРИКЛАДІ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА "РОЗТОЧЧЯ")

Викладено принципи дистанційних методів інвентаризації біотопів фауни (в прикладному аспекті – мисливських угідь). Проведена обробка супутніх знімків території природного заповідника "Розточчя". Отримані результати підтверджують можливість використання супутніх знімків для ефективної роботи з інвентаризації біотопів фауни.

Обговорюється можливість використання дистанційних методів для інвентаризації і бонітування мисливських угідь.

I.V. Ryzhak – Natural reserve "Roztochja"; O.H. Chaskovskij – USUFWT

Remote methods of inventory habitats of fauna (by the example of natural reserve "Roztochja")

In work principles of remote methods of inventory habitats of faunae (in applied aspect – hunting habitats) are stated. Processing satellite pictures of territory of natural reserve "Roztochja" is carried out. The received results confirm an opportunity of use satellite pictures for effective work on inventory habitats faunae.

Огляд проблеми

Питанням класифікації та інвентаризації мисливських угідь (в більш широкому трактуванні – біотопів фауни) приділяли увагу Д.М. Данилов, В.І. Демент'єв, К.А. Татаринов, П.Б. Юргенсон, Я.С. Русанов, В.Н. Скалон, Н.Н. Скалон, Н.М. Красний, Бондаренко В.Д., Делеган І.В., Чернявський М.В. (1993 р.).

Розподіл за типами, бонітування та інвентаризація біотопів фауни є важливим етапом їх впорядкування, а відтак має прикладне значення в мисливському господарстві (інвентаризація мисливських угідь). Аналіз біотопів фауни є важливим з погляду планування і проведення наукових досліджень, зокрема у природно-заповідних об'єктах.

Біотопи – території суші й акваторії придатні для поширення тварин і птахів. За своїм складом і територіальним розташуванням біотопи дуже різноманітні. Класифікація біотопів за комплексом екологічних умов, продуктивністю, а відповідно та місткістю – необхідна основа для вирішення ряду завдань, наприклад, ведення мисливського господарства. Тому передусім, біотопи групуються за типами. Підходи до класифікації біотопів широко висвітлені у спеціальній літературі [1].

У сучасній практиці мисливського впорядкування України застосовується така класифікація угідь. Встановлено 7 типів мисливських угідь: